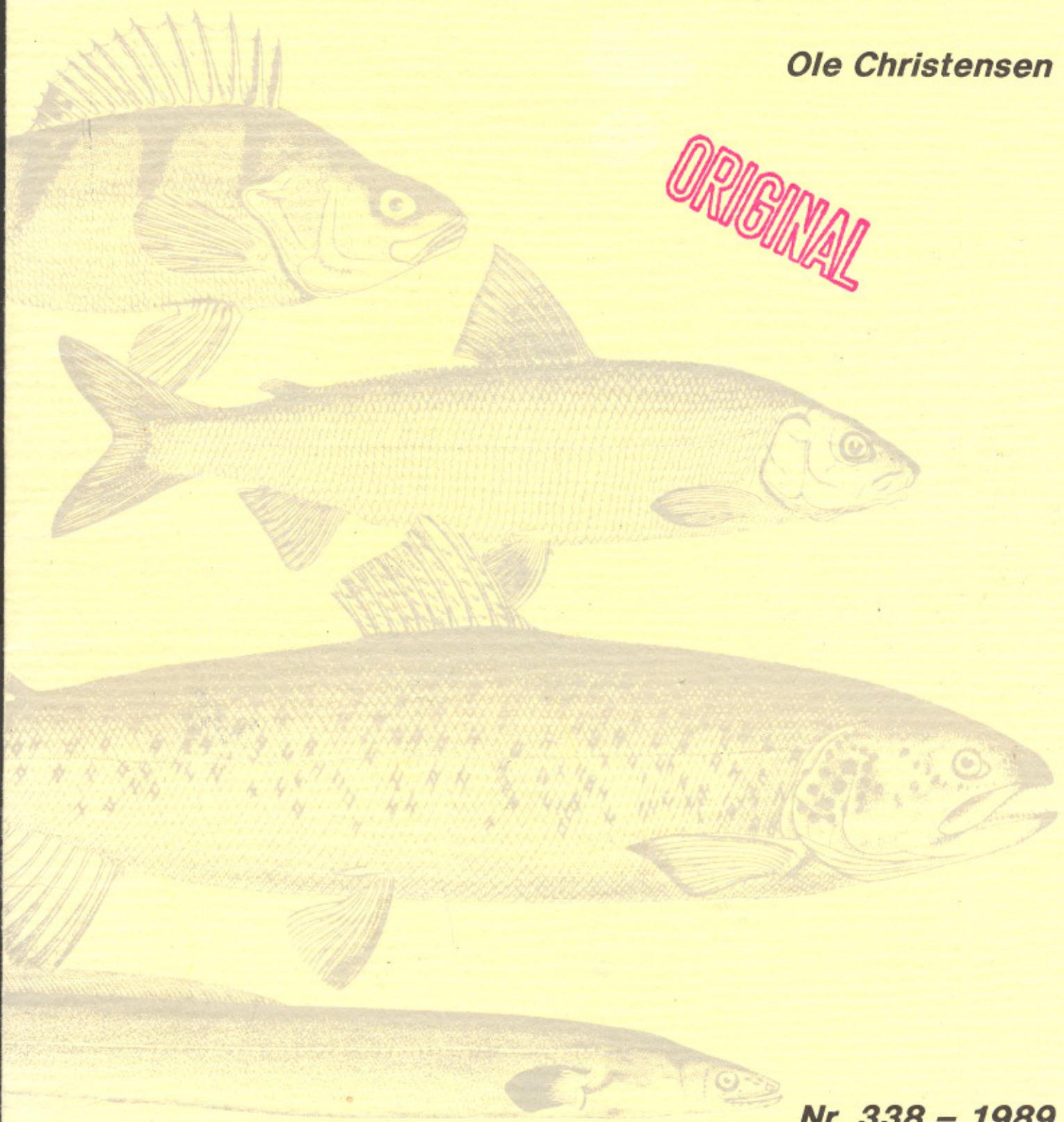

DFH rapport

UDSÆTNINGSPLAN FOR
DE BORNHOLMSKE ØRREDVANDE 1989

Ole Christensen

ORIGINAL

Nr. 338 – 1989

DF&H-rapport udgives af Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser og indeholder resultater fra en del af institutionens forskningsprojekter m.v. Resultaterne vil ofte være af foreløbig art, ligesom fremsatte synspunkter og konklusioner ikke nødvendigvis er institutionens.

Rapporterne kan, sålænge oplaget rækker, købes ved henvendelse til:

Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser
Afd. for Indtægtsdækket Virksomhed
Charlottenlund Slot
2920 Charlottenlund
Tlf. (01) 62 85 50

Rapporterne findes endvidere på institutionens biblioteker i Charlottenlund og Hirtshals, hvorfra de kan lånes.

BIBLIOTEKET	BIBLIOTEKET
Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser	Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser
Charlottenlund Slot	Nordsøcentret, Postbox 101
2920 Charlottenlund	9850 Hirtshals
Tlf. (01) 62 85 50	Tlf. (08) 94 26 01

DF&H-rapport is published by The Danish Institute for Fisheries and Marine Research, and contains results from a part of the institute's research projects etc. The results will often be of an interim nature and the views and conclusions put forward are not necessarily those of the institute.

The reports can be bought, as long a stocks last, from:

The Danish Institute for Fisheries and Marine Research
Department of Commercial Services
Charlottenlund Castle
DK 2920 Charlottenlund - Denmark
Tel. (1) 62 85 50

The reports are also located at the institute's libraries in Charlottenlund and Hirtshals, from which they may be loaned.

THE LIBRARY
The Danish Institute for Fisheries and Marine Research
Charlottenlund Castle
DK 2920 Charlottenlund - Denmark
Tel. (1) 62 85 50

THE LIBRARY
The Danish Institute for Fisheries and Marine Research
North Sea Centre
P.O. Box 101
DK 9850 Hirtshals - Denmark
Tel. (8) 94 26 01

Hensigten med en ørredudsætningsplan er at give anvisning på hvorledes et vandløbs opvækstmuligheder for ørred kan udnyttes i videst mulige omfang. Da en sådan plan er udarbejdet på grundlag af forudgående biotop- og bestandsundersøgelser, vil eventuelle efterfølgende ændringer af vandløbets miljøforhold mere eller mindre forringe planens værdi som redskab for fiskeplejen.

Den fra 1983 til 1987 anvendte udsætningsplan for de bornholmske ørredvande er baseret på resultaterne af feltundersøgelsen i 1982. Da de fysiske forhold i flere vandløb tydeligvis har ændret sig siden da, blev det efter anmodning i brev af 7. november 1987 fra de bornholmske sportsfiskere besluttet at foretage en revision af planen det følgende år.

Forundersøgelsen blev planlagt til udførelse i efteråret 1988, og for at kunne bedømme den naturlige yngelproduktion blev forårs-udsætningerne af yngel efter den gamle plan suspenderet.

Undersøgelsen fandt sted d. 5.-17. september 1988 og omfatter såvel besigtigelser i forbindelse med bestandsanalyse ved elektrofiskeri på 114 lokaliteter som besigtigelser alene på 54 lokaliteter. Supplerende oplysninger er desuden indhentet fra Bornholms Amtskommunes tekniske forvaltning, der for en række vandløbs vedkommende har undersøgt og i særskilte publikationer beskrevet vandkvalitet, fysiske forhold, bundfauna og spildevandsstilledninger, samt vurderet den aktuelle tilstand i forhold til målsætningen for de enkelte vandløbsstrækninger. Bistået af amtets teknikere er desuden flere lokaliteter befisket i havørredens opgangstid i december efterfulgt af en bestandsundersøgelse af Byå i januar 1989.

Vandløbenes tilstand med hensyn til mulighederne for ørredleg og opvækst af yngel og ungfisk er for hver af de udvalgte undersøgelsesstationer kort beskrevet i det efterfølgende afsnit. På kortbilagene 1-7 er desuden undersøgelsesstationerne markeret med nummererede cirkler. I et undersøgelsesskema er endvidere for hvert stationsnummer biotopens egnethed for ørredopvækst udtrykt ved hjælp af en karakterskala fra 0-5. Tillige er anført antallet af $\frac{1}{2}$ -års ørred (årets yngelproduktion) og ældre ørred

(evt. bækørred) pr. 100m², samt antallet af andre fiskearter konstateret ved elfiskeri.

Med x) er angivet de stationer, hvor der til konstatering af befolkningseffektiviteten er fisket to gange på samme strækning. Effektiviteten på disse stationer er beregnet til mellem 66% og 91%, hvilket betyder, at antallet af ørred pr. 100m² på de stationer, hvor en dobbeltbefiskning ikke er foretaget i virkeligheden er 10%-30% større end angivet i skemaet.

Hvor bestandstætheden for ½-års ørred er 50/100m² eller derover, må biotopen anses for hensigtsmæssigt besat, og der skulle følge lig ikke sådanne steder være behov for udsætning. Er der tale om større fisk (12-20cm), må en tæthed på 20/100m² anses for tilfredsstillende, og drejer det sig om fisk på over 20 cm gælder det samme om tætheden på 10/100m² og derover.

Naturforholdene på lokaliteten, herunder bundens beskaffenhed og naturlige skjul, spiller dog en vis rolle i denne forbindelse, hvorfor bedømmelsen af udsætningsbehovet samt den anviste udsætningsmængde og udsætningsørredernes alder for en given lokalitet, i nogen grad er undergivet et skøn.

Af de alt i alt 38 vandløb eller vandløbssystemer, der indgik i undersøgelsen, kunne 12 betegnes som uegnede for opvækst af ørreddyngel og ungfisk som følge af ringe vandføring eller udtræring i sommertiden. Af de resterende 26 ørredvande, var kun 1 ørredtomt, Grødby Å, hvilket skyldes en forureningsulykke i august 1988. I de øvrige 25 var ørredbestandens størrelse på de strækninger, der er tilgængelige for havørredleg helt i overensstemmelse med de gennemgående gode biotopforhold, og der var således intet behov for supplerende udsætninger. Når der i Byå alligevel anbefales en forsøgsudsætning, er det i håb om, at den eksisterende spildevandsbelastning bringes til ophør snarest, hvorefter videre udsætninger kan indstilles.

Alle de øvrige udsætninger, der er anbefalet i planen, er placeret ovenfor naturlige og menneskeskabte styrt og opstemninger, der hindrer havørredgang.

Sådanne forhindringer, der afskærer i øvrigt gode ørredbiotoper fra havørredproduktion, blev registreret i 15 vandløb. Heraf var der 10 naturlige styrt og 10 kunstigt anlagte opstemninger.

Af de ørredbiotoper, der således er afskåret fra havet var 6 tilfredsstillende og 7 utilstrækkeligt besat med ørred, medens 6 var helt ørreddomme.

De isolerede 13 bestande af ørred, der blev konstateret, er sandsynligvis alle etableret ved udsætning.

Heraf kan 11 betegnes som egentlige bækørredbestande, idet forekomst af årets yngel viser at naturlig formering finder sted.

Bækørred forekommer i øvrigt også i større vandløb som Baggeå, Blykobbe Å og Gyldenså på strækninger, der er tilgængelige for havørred.

Karakteristisk for de bornholmske ørredbestande er de helt specielle vilkår, de er underkastet fra naturens side. Vandløbenes korte forløb, manglen på vandmagasiner i form af større søer og moseområder samt undergrundens beskaffenhed medfører helt eller delvis udtrælling i nedbørsfattige perioder, selvsagt med bestandsreduktion eller total udryddelse til følge. Sommerudtrælling vil derfor i første række ramme de isolerede bækørredbestande, der kun kan genoprettes ved udsætning.

Af andre fiskearter konstateredes:

Ål	i	9	vandløb	eller	vandløbssystemer
Gedde	"	4	"	"	"
Aborre	"	5	"	"	"
Skalle	"	1	"	"	"
Karuds	"	1	"	"	"
Hundestejle, 3-pigget*	"	6	"	"	"
Hundestejle, 9-pigget*	"	9	"	"	"
Skrubbe	"	4	"	"	"
Bækklampret	"	1	"	"	"

* I befiskningsskemaet angivet som henholdsvis H.3-p og H.9-p.

Vandløbs-
nr. navn station

0. Pissegæk Yngelbiotop ved normal sommervandføring.
Styrt ved kysten umuliggør såvel op- som nedgang for ørred. Udsætning nyttesløs.
Ikke besigtiget.
1. Møllebæk v. Vang Normalt sommerudtørrende. Ikke besigtiget.
- 1a. Askebæk Normalt sommerudtørrende. Ikke besigtiget.
2. Kæmpeå
- 1 Rørlagt ovenfor til ca. 300 m nedenfor Fuglesangen. Grøftagtigt reguleret umiddelbart nedenfor rørudløbet.
 - 2-4 Iøvrigt fint ørredvand.
Det bratte fald mellem kystvejen og Kæmpebro vanskeliggør opgang. Den naturlige yngelproduktion ovenfor er da også særdeles beskeden og kan være resultat af bækørredleg. Nedenfor var yngelbestanden derimod særdeles talrig.
Udsætningsbehov ovenfor faldet: 2100 stk. yngel.
3. Baggeå
- 1-4 Den øverste del af hovedløbet indtil Rønne-Haslevejen fint ørredvand. Der blev dog kun fundet få eksemplarer af årets yngel, derimod forekom 1987-årgangen talrigt på den nederste del af strækningen.
Ved undersøgelsen efter den regnfattige sommer 1982 blev der i denne del af åen konstateret en meget stor yngelproduktion. Den aktuelle mangel på yngel kan være et akut tilfælde; det åbenbare udsætningsbehov bør derfor ikke opfyldes før yderligere undersøgelser i 1989.
 - 5 Strækningen nedenfor indtil Mulebygårde overvejende reguleret, svagt fald og ringe bundforhold.
Uegnet for udsætning.
 - 6-8 Herfra til indløbet i Smaragdsøen udmarket ørredvand besat med en til biotopen svarende bestand af især 1½-års og ældre ørred.

3. Baggeå 6-8 Søen og udløbet til havet uden interesse
fortsat - som opvækstvand.
- Samsingå 9 Ovenfor markvej til Duebjerggård regule-
ret, og dybt nedskåret i terrænet og
hårdhændet vedligeholdt.
- Tilløb til 10-11 Fortrinlig og velbesat ørredbiotop med
Samsingå såvel $\frac{1}{2}$ -års som ældre fisk.
- Muleby Å 12 Meget lille vandføring. Sandsynligvis
 sommerudtørrende.
- Muleby Å 13 I Mæby, hvor åen begynder som åbent
 vandløb er vandføringen og evt. vandkva-
 liteten for ringe for yngelopvækst.
 Anvendes her som affaldsplads.
- 14-19 Åen har stort set gode strøm- og bundfor-
 hold, men skæmmes mere eller mindre af
 slamdannelser i strømlæ. Det gælder ikke
 mindst ved Muleby Gårde, hvor et stemme-
 værk i forbindelse med vandindvinding
 forårsager tilslamning og åbenbart er i
 stand til lejlighedsvis at tørlægge den
 nedenfor liggende strækning, hvor der
 blev fundet adskillige døde ørred.
 Ørredbesætningen er iøvrigt tilfredsstil-
 lende.
 Bortset fra den øverste del af hovedlø-
 bet, hvor en forklaring på manglen af yngel
 efterlyses, har Baggeå-systemet in-
 tet udsætningsbehov.
4. Blykobbe Å 1 Opstrøms og umiddelbart nedstrøms Karte-
 damsgård retlinet grøft, sandsynligvis
 lidet vandførende eller tør i nedbørsfat-
 tige somre.
- 2-9 Øvrige del af hovedløbet stort set ideelt
 ørredvand med en besætning, der svarer
 til de lokale biotoper.
- Tingsted Å 10 Opstrøms vej Årsballe-Almindingen vold-
 somt forurenset, umiddelbart nedstrøms
 rørlagt.
- 11-17 Øvrige del af dette tilløb har en til
 de overvejende gode biotopforhold svaren-
 de særdeles individrig bestand af $\frac{1}{2}$ -års
 ørred. Derimod var 1987-årgangen aldeles
 fraværende.

En blødbundet og svagt strømmende strækning forekommer dog umiddelbart ovenfor det tilsvarende vanskeligt passable styrt ved Stensgårde Bro. At den talstærke yngelbestand ovenfor styrtet alene skulle være resultat af bækørredleg kan på den anden side heller ikke bekræftes. På hele strækningen blev kun fanget 1 bækørred.

- 18 Nederste lokalitet før sammenløbet med Blykobbe Å kanalagtig reguleret, men besidder iøvrigt gode biotopkvaliteter og tilsvarende bestandstæthed af yngel. Blykobbe Å-systemet har således intet udsætningsbehov.

5. Byå

På grund af sit vanry for tilslamning og slet vandkvalitet indgik åen ikke i den omhandlede undersøgelse.

- 2-5 Ved en besigtigelse i december 1988, da vandføringen var rigelig, fremtrådte åen som et ganske velegnet levested for ørred, med gode strøm- og bundforhold, men med noget sparsomme skjulmuligheder som følge af reguleringen gennem byområdet. 1 En strækning på ca. 300 m er rørlagt under Rabækkeværket, og ovenfor er forløbet overvejende reguleret og angives som lidet vandførende om sommeren.

I slutningen af januar 1989 foretog Bornholms Amtskommunes tekniske forvaltning elbefiskning på 4 stationer for at undersøge om opgang af havørred og reproduktion finder sted. At dette er tilfældet omend i begrænset omfang blev konstateret, idet et lille antal næsten 1-år gamle ørred udgjorde fangsten på de nederste lokaliteter.

Ved undersøgelsen blev desuden registreret en forurening med spildevand i det øverste løb i byområdet.

Som et forsøg udsættes 3000 stk. yngel nedstrøms vej Rønne-Svaneke.

Vandløbs-
nr. navn

station

8. Vellenså

Tilgængelig for opgangshavørred på en 500 m lang strækning, der begrænses af rør-lægning og vandindvinding.

De gode biotopforhold er fuldt udnyttet af en tilsvarende talstærk ørredbestand.

9. Lilleå

Ørredvand på hele strækningen fra øst-vestgående vej ved Store og Lille Halle-gård tilfredsstillende besat med ½-års og ældre ørred nedstrøms opstemning ca. 200 m nedenfor Sosegård. Ovenfor opstemningen fisketomt, og der er følgelig behov for udsætning, med mindre bygværket kan nedlægges.

Der udsættes 1100 stk. yngel.

10. Risebæk

Opstrøms Sdr. Landevej reguleret og dybt nedskåret i allunskifer, der medfører okkerforurening. Uoverstigeligt styrt i kystsentranten.

11. Læså

Den øverste del af vandsystemet afskåret fra opgang af havørred ved turbineopstemningen ved savværk (umiddelbart nedstrøms tilløbet af Nydamså). Den ovenfor konstaterede selvreproducerende bestand af ørred er således en bækørredbestand.

1 Hovedløbet fra vej Rønne-Svaneke til Ekkodalen samt tilløbet Svenskebæk ideelle ørredvande med en tilsvarende talrig besætning af årets yngel og ældre ørred. Strækningen gennem Ekkodalen er knapt så udpræget ørredvand, men er dog, som påvist ved tidligere undersøgelse, velbesat med ørred.

2-3 Det videre regulerede forløb gennem Vallensgård Mose til nævnte opstemning uden interesse som opvækstvand for ørred, der bortset fra et enkelt eksemplar iagttaget ved opstemningen ikke kunne konstateres ved befiskning på den ovenfor liggende lokalitet. Derimod indgik i fiskeriet flere smågedder, som ifølge lokal lodsejer hvert forår driver ned fra Vallensgård Mose.

Vandløbs-
nr. navn station

Nydam Å 14-16 der ligeledes er afskåret fra havørred ved savværksopstemningen fremtræder på en kortere strækning øverst ved Nydamshus som et udmarket ørredvand, men tvivlsomt om det er tilstrækkeligt vandførende for ørredliv ved normal sommernedbør.

Den resterende del af dette tilløb, bortset fra en kortere strækning allerede øverst ved Sigtebro, hvor ørred blev konstateret, er reguleret med strøm- og bundforhold, der i ringe grad opfylder kravene til et ørredvand.

3-12 Nedstrøms savværket til udløbet i Østersøen er åens ørredbestand i fuld overensstemmelse med de stort set for denne art tilfredsstillende biotopforhold, der blev konstateret ved den omhandlede undersøgelse. I nedbørsfattige somre er der imidlertid risiko for mere eller mindre tørlægning af strækningen nedstrøms Vallensgård Mose til Lille Munkegård ved Limensgade.

En fast opstemning ved Åbakke, der er et led i fangstsystemet til opfiskning af moderfisk til rognindvinding, ca. 500 m fra udløbet, spærre hovedløbet for havørredopgang. Der skal imidlertid være fri passage for ørred gennem et omløb, "Mølleløbet" uden om opstemningen bortset fra i nærmere bestemte perioder, i hvilke ovennævnte fiskeri finder sted samt i tilfælde af ekstraordinær stor vandføring, som ikke kan rummes i omløbet.

De i Tabel 1 anførte befiskningsresultater, samt en undersøgelse foretaget af Bornholms Amtskommunes tekniske forvaltning i november 1988 tyder på at opgangshavørred kan passere gennem Mølleløbet og videre op i åen.

Systemet har intet udsætningsbehov.

12. Grødby Å

Som følge af en uopklaret forurening i sommeren 1988 blev åens fiskebestand nedstrøms Store Grammegård lagt øde, som konstateret ved en efterfølgende elbefiskning udført af Bornholm Amtskommunes tekniske forvaltning. I forbindelse med revisionen af den bornholmske udsætningsplan foretages derfor kun besigtigelser af en række lokaliteter.

1-3 Opstrøms Skovgård er åen stedvis regulert, gennemgående svagt strømmende med risiko for sommerudtørring. Ved vej Åkirkeby-Sdr. Landevej og nedstrøms til nævnte gård er den desuden præget af forurening.

3-6 Videre nedstrøms bedres biotopforholdene, bl.a. i henhold til lokal beboer som følge af kildeudspring ved Skovgård, således at betingelserne for ørredliv skulle være til stede. Ørred blev da også påvist på denne strækning ved tidligere undersøgelser.

Efter besigtigelser blev som erstatning for den udryddede ørredbestand udsat 2300 stk. ½-års fisk som de første på Bornholm opdrættede ørred af vildmoderfisk.

Da det som følge af det ovenfor anførte ikke har været muligt at bedømme åens naturlige reproduktion af havørred, kan et eventuelt udsætningsbehov selvagt heller ikke vurderes. Det foreslås derfor at der i september 1989 udføres en bestandsundersøgelse til belysning af dette spørgsmål.

13. Hullebæk

Meget lille vandløb med godt fald, varierende bundforhold, men formentlig for ringe vandførende om sommeren for oprettholdelsen af en ørredbestand.

14. Henriksbæk

Lille ørredvand med gode biotopkvaliteter og med en tilsvarende talstærk bestand af ½-års og ældre ørred. Opvækstmulighederne er dog i særdeleshed afhængige af nedbørsforholdene om sommeren, som det også fremgik af undersøgelser i 1982 og 1983, da der i elfiskeriet indgik henholdsvis 1 og slet ingen ørred.

15. Øleå

1-3 Strækningen gennem Povlsker Plantage og umiddelbart sydvest for Paradisbakkerne rummer en til biotopforholdene svarende god ørredbestand.

4-8 Fra Slamrebjerg til Ågård er af noget afvekslende karakter og har bortset fra en reguleret strækning et ganske godt fald og tilfredsstillende ørredbiotoper, men er lidet vandførende om sommeren, eventuelt helt udtørrende. Der blev da også

kun konstateret enkelte ørred, og kun på den øverste station; gedde og hundestejle forekom dog også på strækningen.

- 9-15 Fra kildeområderne ved Borregård nedstrøms Ågård er åen permanent vandførende og gennemgående ideel som ørredvand. Når der ses bort fra de allernederste lokaliteter står bestanden især af årets produktion ikke helt mål med naturforholde-

Som det heraf fremgår er ørrederne i åen tilsyneladende opdelt i to bestande, henholdsvis knyttet til den øverste nordvest-sydøstgående strækning og til den nederste nord-sydgående del, adskilt af det mellemste nordøst-sydvæstgående ørredtomme afsnit. Den øverste bestand af bækørred er isoleret som følge af en for ørred uoverstigelig mølleopstemning ved Ågård samt af nævnte sommerudtørring af hele den mellemste del af åen.

Den nederste bestand nedenfor Ågård er formodentlig også en bækørredbestand, idet en opstemning ved Slusegård ca. 300 m fra åens munding ikke er permanent passabel for opvandrende ørred og forhindrer efter alt at dømme videre opgang af gydemodne havørred. Ved en elbefiskning den 14. december 1988 af 5 lokaliteter mellem Ågård og Slusegård indgik adskillige bækørred (25-50 cm) i fangsterne, medens tilstedeværelsen af havørred ikke kunne konstateres. Derimod blev på en kort strækning nedenfor Slusegård fanget 13 opgangshavørred.

En ændret opstemningspraksis og en af Bornholms Amtskommunes tekniske forvaltning foranstaltet ombygning af et overløb vil i fremtiden sikre fiskens frie gang forbi Slusegård. En ophjælpning af den ikke helt tilfredsstillende bestand i det nedre åløb ved yngeludsætningen skulle herefter ikke være nødvendig.

16. Dammebæk

- 1 Opstrøms Sdr. Landevej blødbundet og langsomt strømmende. Ikke ørredvand.
- 2-3 Nedstrøms gennem Strandmarken plantage, rimelig godt fald, sandet bund med enkelte gruspartier som åbenbart anvendes til havørredleg, idet der blev fundet en

Vandløbs-
nr. navn station

- mindre bestand af $\frac{1}{2}$ -års ørred på den nedeste strækning. Rørgennemføringen under skovvejen impassabel for opgangsørred.
17. Munkebæk Lille sandet vandløb, sandsynligvis sommerudtørrende.
- 17a Stangebæk Ikke besigtiget. Normalt sommerudtørrende.
18. Melå Ikke besigtiget. Normalt sommerudtørrende.
19. Søbæk Ikke besigtiget. Totalt reguleret.
- 19a Flisebæk Ikke besigtiget. Normalt sommerudtørrende.
20. Skovholm Bæk 1-2 Lille vandløb med stærkt fald og særdeles gode opvækstbetingelser for yngel især nedenfor vej Svaneke-Nexø, hvor der blev fundet en overordentlig talrig bestand af $\frac{1}{2}$ -års og $1\frac{1}{2}$ -års ørred. Bestanden opstrøms er reproduktivt isoleret som følge af et stejlt stryg i forbindelse med rørgennemføringen under nævnte vej. Der er hermed spærret for videre opgang af havørred. Sommervandføringen her kan være ret beskeden, og den konstaterede bestand af bækørred var da også tilsvarende fåtallig.
- Et forurenings- eller forgiftningstilfælde umiddelbart efter den udførte bestandsundersøgelse har formentlig udslettet størsteparten af bækørredbestanden ovenfor Svaneke-Nexøvejen og i meget væsentlig grad reduceret havørredbestanden nedenfor, som det konstateredes ved en efterfølgende elbefiskning. Ørred blev dog fundet øverst i bækken ovenfor markvej til Skovholm, men ikke nedenfor. Som erstatning udsættes i 1989 1400 stk. yngel.
21. Grynebæk Ikke besigtiget. Normalt sommerudtørrende.

22. Vaseå

På grund af gennemløbet af den af andefugle kraftigt eutrofierede opstemningssø i Brændegårdshaven er det ovenforliggende ørredvand uanvendeligt til udsætning.

2 Den umiddelbart nedenfor liggende del er mere eller mindre forurenset og tilslammet af søens algefлora og fra kloakoverløb.

3 Længere nedstrøms, slamaflejninger, men rimeligt ørredvand. Ørred blev dog ikke konstateret.

4 Nedstrøms vej Gudhjem - Svaneke et ved normal vandføring impassabelt stryg, der sandsynligvis er årsag til manglende bestand ovenfor. Nedenfor styrtet forekom et til denne ørredbiotop tilfredsstillende antal 1½-års ørred. Mangel på ½-års fisk tyder på, at gydning ikke finder sted på denne korte (150 m) strækning til udmundingen.

Ovenfor nævnte vej udsættes 3800 stk. yngel.

23. Gyldenså

1 Allerøverste del nær vej Rønne-Svaneke, noget tilslammet og sandsynligvis sommerudtørrende.

2-7 I øvrigt udmærket ørredvand med en tilbiotoperne stort set tilstrækkelig ørredbestand. Hvorvidt det ved normal vandføring vanskeligt passable styrt ved Gyldensgård delvis hindrer havørredet ovenfor er ikke undersøgt. Bækørred i størrelsen indtil 35 cm forekom ovenfor, men var dog lige så hyppige nedenfor. Intet udsætningsbehov.

25. Sølyst Bæk

1 Mindre, men permanent vandførende ørredvand i hvert fald nedstrøms fra Buskebro, hvor der tidligere, men ikke ved denne undersøgelse er konstateret ørred.

2 Ovenfor vej Gudhjem-Svaneke forekom en god bestand af 1½-års og 2½-års ørred formodentlig fra tidligere udsætninger, derimod savnedes yngste årgang, hvilket skyldes et for havørred uoverstigeligt stryg etableret i forbindelse med vejun-

derføring af bækken og at en bækørredbestand åbenbart ikke er etableret.

Opstrøms udsættes 2400 stk. yngel.

26. Klintebæk Lille vandløb med ringe vandføring, ofte sommerudtørrende. Brat fald mod kysten hindrer havørredopgang.

27. Risebæk Som ovennævnte.

28. Kelse Å 1-2 Vandføringen meget beskeden med risiko for delvis sommertørlægning i de øvre dele. Trods god vandløbskvalitet i øvrigt kunne ørred endog ikke påvises ved fiskeri i det midterste afsnit ved vej Østerlars-Østermarie.

3 Derimod forekom ørred med stort individantal af $\frac{1}{2}$ -års og $1\frac{1}{2}$ -års fisk ved vej Gudhjem-Svaneke.

Selv om opvækst af ørredyngel nok ikke lykkes hvert år endsige etablering af en bækørredbestand ovenfor det meget høje styrt ved Skovly, skal det alligevel anbefales at udsætte ørredyngel opstrøms, ialt 2800 stk.

29. Strandby Bæk Tør ved besigtigelsen.

30. Tornebæk Som ovennævnte.

31. Kobbeå Spagerå 1 Som udgør den øverste del af hovedløbet opstrøms vej Gudhjem - Østerlars er gen-nemreguleret og i sin aktuelle udformning uden værdi som opvækstvand for ørred.

Kobbeå 2-3 Den nedenfor liggende strækning indtil styrtet Stavehøl har et naturligt forløb og er en udmærket ørredbiotop, men dog noget skæmmet af slamaflejringen og af-faldsdeponering i den øverste del. Dette vandløbsafsnit er tilfredsstillende besat med en bækørredbestand, der ved Stavehøl er afskåret for tilgang af havørredgydefisk. En af vandløbsmyndigheden ikke godkendt etablering af en opstemningssø i den nedre del hindrer fiskenes frie passage og reducerer opvækstarealet.

4-6 Nedre del af åen er et ideelt ørredvand med en dertil svarende talstærk bestand af ungfisk af havørred.

Præstebæk 7 Øverst rørlagt, og i sit åbne forløb gennem Østerlars reguleret og noget forurenset.

8-9 Nedstrøms til sammenløbet med Kobbeå, godt ørredvand med en besætning af $\frac{1}{2}$ -års fisk, der langt fra er i overensstemmelse med opvækstmulighederne. Et styrt nederst vanskeliggør opgang og er muligvis årsag til den beskedne reproduktion. Der suppleres med en udsætning af 2000 stk. yngel.

32. Melsted Å 1 Opstrøms vej Gudhjem-Østerlars, reguleret og fremtræder som en tilgroet grøft med ringe vandføring.

2-3 Nedenfor vejen, næsten tilfredsstillende ørredmiljø bortset fra slAMDannelser i strømlæ, der dog aftager nedstrøms. Bestanden af $\frac{1}{2}$ -års ørred fra Gadegård til udløbet af rekordagtig størrelse. Tilsvarende konstateredes et usædvanligt stort antal $1\frac{1}{2}$ -års fisk nederst, i Melsted.

Regnfattige somre kan dog reducere vandføringen til et minimum og så godt som eliminere ørredproduktionen.

33. Bobbeå

Bromme Å 1-3 Det øverste afsnit af hovedløbet, der gennemstrømmer Nørre Borgedal i Rø Plantage kan næppe betegnes som ørredvand, eftersom det er reguleret i hele sin udstrækning, med overvejende blød og sandet bund og meget beskeden sommervandføring. Gruspartier forekommer dog pletvis og vandkvaliteten er særdeles god, hvilket i forbindelse med forekomsten af dybe høller muliggør en bækørred-bestands overleven i nedbørsfattige sommerperioder. Der blev således i 8 høller på 4 lokaliteter, den ene i et tilløb i Rø Plantage, elfisket et ikke ubetydeligt antal $\frac{1}{2}$ -års og $1\frac{1}{2}$ -års fisk samt bækørred i størrelsen 25-40 cm.

Vandløbs-
nr. navn station

- Bobbeå 4-6 Strækningen fra Rø Plantage til de meget høje styrt umiddelbart nedstrøms vej Allinge-Gudhjem, et ørredvand der fuldt ud udnyttes af en særdeles god bækørredbestand, der ved en opstemning ved Bakkegård er delt op i to separate bestande.
- 7 De nederste 300 m før udløbet tilgængelige for havørred og rummede et meget stort antal ½-års og 1½-års afkom.
- Tilløb 9 til Bromme Å fra Sdr. Borgedal, der er opstemmet ca. 500 m opstrøms, er nedenfor stemmeverket udformet som en grøft af ringe interesse som opvækstvand for ørred.
- Sigtebæk 10 Ved besigtigelsen sivende fra pyt til pyt.
34. Vasebæk 1 Ovenfor vej Rø-Gudhjem ubetydelig vandføring.
2-3 Ørredvand længere nedstrøms, men utilgængeligt for havørred som følge af styrt nedenfor vej Allinge-Gudhjem. Den for ørredopvækst anvendelige del af vandløbet er tilfredsstillende udnyttet af den vel-establerede bækørredbestand.
35. Vårbæk Tør ved besigtigelsen.
- 35a Kløvbæk Svagt sivende.
36. Døndalså
- Spælinge Å 1 som udgør den øverste del af hovedløbet ovenfor vej Olsker-Rø afvander Spælinge Mose i et reguleret grøftagtigt løb af ringe værdi som ørredbiotop, der forventelig heller ikke rummede ørredliv.
- Døndalså 2-3 Det nedenfor liggende vandløbsafsnit af rigt varieret natur, men med et meget højt og brat fald i Døndalen, der skiller de overordentlig talrigt repræsenterede ørred i en bækørredbestand øverst og nedenfor en havørredbestand.
37. Mølleå Bæk 1 Ovenfor vej Olsker-Rø ringe strøm- og bundforhold, naturlig formering af be-

standen finder sted, men i beskeden omfang.

2-3 Nedenfor vejen et varieret naturvand, men ret sparsomt besat med $\frac{1}{2}$ -års og ældre ørred, sandsynligvis en bækørredbestand at dømme efter de vanskeligt passable styrt nedstrøms vej Allinge-Gudhjem. Der udsættes som supplement 1800 stk. yngel.

38. Blåkilde Bæk Meget bratte fald i forbindelse med lille vandføring vanskeliggør opretholdelse af en ørredbestand. Rørgennemføringen under vej Allinge-Gudhjem impassabel for opgangsørred.

38a Kås Bæk Som ovenfor hindrer fald og ringe vandføring opvandring og reproduktion af ørred.

39 Tejn Å 1-3 Ideelt ørredvand i hele sit forløb fra Dammegård, men ovenfor de ret bratte og efter alt at dømme uoverstigelige fald ved Bækkely er bestanden af sandsynligvis bækørred af en størrelse, der ikke står i et rimeligt forhold til biotopkvaliteten. Der udsættes på nævnte strækning 6700 stk. yngel.

4-5 Strækningen nedenfor er til fulde besat med årets yngel og 1 år ældre ungfisk af havørred.

Muredam Bæk 6 Forgreningen af Tejn Å øverst er ligesom denne et ørredvand, som ikke eller kun i utilstrækkelig grad er besat med ørred. Der udsættes 500 stk. yngel.

40. Tejn Møllebæk 1-2 Lille naturvandløb fra rørudløb ved vej Olsker-Rø til udmunding i havet, men ørredtomt ovenfor opstemning og for ørred vanskeligt passabelt styrt i Tejn. Der udsættes 2000 stk. yngel.

3 Nedstrøms er havørredreproduktion fuldt tilfredsstillende.

41. Bakkebæk-Ålebæk Lille vandløb, der i hvert fald under normale nedbørsforhold byder på gode opvækstmuligheder for en mindre ørredbestand. Et styrt nedstrøms vej Allinge-

Vandløbs-
nr. navn station

Gudhjem forhindrer dog opgang af havørred. Der udsættes 2000 stk. yngel.

41a Storedalsbæk Meget behersket vandføring, sandsynligvis sommerudtørrende.

42 Kampeløkke Å 1-3 Ovenfor vej Allinge-Hasle overvejende reguleret og ofte lidet vandførende om sommeren. Nedstrøms ca. 300 m reguleret strækning. Ovenfor Allinge Teglværk naturvandløb med gode opvækstbetingelser for ørredyngel i hvert fald under normale afstrømningsforhold.

Rørlagt 100 m under teglværket og noget tilslammet umiddelbart nedenfor ved Pilebro, men herfra til udløbet velegnede biotopforhold for ørred.

Ovenfor et for havørred uoverstigeligt stemmeverk ca. 200 m nedenfor den gamle jernbanedæmning kunne ørred ikke konstateres. Der udsættes derfor 2300 stk. yngel på den ovenfor beskrevne strækning. Nedenfor kunne påvises et fuldt tilfredsstillende yngeltillæg af havørred.

Undersøgelsesskema: Biotops- og bestandsundersøgelsesresultater.

nr.	Vandløbs-navn	st.	Ørredbiotop yngel 1-års	Antal ørred/ ½-års ældre	Andre fiskearter konstateret m.m.
2	Kæmpeå	1	1	-	-
		2	5	0	3
		3	5	5	8
		4	5	243	0
3	Baggeå	1	4	-	-
		2	5	0	0
		3	5	5	6
		4	5	0	55
		5	3	-	-
		6	4	5	46
		7	3	1	25
		8*	5	61	44
	Samsingså	9	2	0	Bækklampret: 1
		10	5	63	" : 2
		11	4	23	" : 2
	Tilløb til Samsingså	12	0 (udtørre)	-	Ål: 1
		13	0	0	Ål: 1
4	Muleby Å	14	4	83	H.3-p.: talrige
		15	5	123	" : enkelte
		16*	5	218	" : flere
		17	4	62	" : flere
		18	0 (forurennet)	31	" : talrige
		19*	4	107	Aborre: 2, Ål: 1
		1	2 (udtørre)	1	Ål: 1
		2	5	observeret	-
		3	5	81	H.3-p.: flere
	Blykobbe Å	4	4	25	Gedde: 2
		5	5	99	H.3-p.: enkelte
		6	5	27	30
		7	5	60	40
		8	5	48	Aborre: 1
		9	5	7	12
		10	0 (forurennet)	-	30
		11	2	8	Ål: 2
		12	3	observeret	46
5	Tingsted Å	13	3	-	Ål: 2
		14	5	66	-
		15*	5	183	H.3-p.: enkelte
		16	3	221	0
		17	0	observeret	0
		3	21	-	(opstrøms styrt)
		18*	4	416	(nedstrøms styrt)
		4	299	0	H.9-p.: talrige

* Dobbeltbefiskning

nr.	Vandløbs- navn	st.	Ørredbiotop yngel 1-års	Antal ørred/ ½-års	Antal ørred/ 100m ² ældre	Andre fiskearter konstateret m.m.
5	Byå	1	0	0	0	
		2	0	0	0	
		3	3	0	0	
		4	4	3	0	
		5	4	6	0	Skrubbe: 3
8	Vellenså	5		135	16	
9	Lilleå	1	4	-	-	
		2	5	0	0	
		3	5	41	12	
		4	5	104	23	Ål: 6
10	Risebæk	0		-	-	
11	Læså	1	4	42	34	
		2	0	0	0	Gedde: 6
		3	0	-	observeret	
		4		-	-	
		5	5	244	44	
		6	3	88	1	Gedde: 6
		7	5	-	-	
		8	3	69	1	Gedde: 1, Ål: 1
		9		-	-	
		10		6	8	Ål: 7
		11		4	22	Ål: 5
		12	5	9	21	Ål: 16
	Svenskebæk	13	5	22	20	
	Nydamså	14	5	-	-	
		15	0	2	0	H.9-p.: 2
		16		5	0	H.9-p.: 8
12	Grødby Å	1	0	-	-	
		2	1 (forurenset)	-	-	
		3	2	-	-	
		4		2	-	
		5	4	-	-	
		6	5	5	-	
13	Hullebæk	5		0	0	
14	Henrikebæk	5		117	15	H.3-p.: 3
15	Øleå	1	4	10	10	
		2	5	13	17	
		3	5	51	14	
		4	4	1	2	Gedde: 1 H.3-p: 1
		5	3	0	0	Gedde: 2
		6	3	3	-	H.3-p.: flere
		7	3	-	-	

nr.	Vandløbs-navn	st.	Ørredbiotop yngel 1-års	Antal ørred/ %-års	100m ² ældre	Andre fiskearter konstateret m.m.
15	Øleå	8	5	0	0	H.9-p.: enkelte
		9	5	17	0	H.9-p.: 2
		10	5	-	-	
		11	5	11	1	Gedde: 1
		12	5	26	13	
		13	4	-	-	
		14	4	67	35	
16	Dammebæk	1	0	-	-	
		2	3	28	0	H.3-p.: talrige
		3	3	4	0	H.9-p.: nogle H.3-p.: flere H.9-p.: flere Skrubbe: adskillige
17	Munkebæk			-	-	
20	Skovsholm Bæk	1		0	4	Karuds: 1
		2	5	3	4	
		3	5	380	125	
22	Vaseå	1	5	-	-	
		2	0 (forurenset)	-	-	
		3	3	0	0	H.9-p.: flere
		4	5	5	18	H.9-p.: adskillige Skrubbe: adskillige
23	Gyldenså	1	1	-	-	
		2	4	12	26	H.9-p.: mange
		3	5	85	7	
		4	5	-	-	
		5	5	9	23	Ål: 2
		6	5	5	45	Ål: 1
		7	5	45	44	Ål: 12
25	Sølyst Bæk	1	3	0	0	
		2	5	0	28	
26	Klintebæk	0		-	-	
27	Risebæk	0		-	-	
28	Kelse Å	1	3	0	0	H.9-p.: 2
		2	3	-	-	
		3	5	460	50	Ål: 1
29	Strandby Bæk	0		-	-	
30	Tornebæk	0		-	-	

nr.	Vandløbs- navn	st.	Ørredbiotop yngel 1-års	Antal ørred/ ½-års	100m ² ældre	Andre fiskearter konstateret m.m.
31	Kobbeå Spager Å	1	0	-	-	
		2	3	2	1	H.9-p.: nogle
		3	5	5	41	
		4	5	64	43	Ål: 3
		5*	5	234	66	Ål: 2
		6	5	112	62	Ål: 2
	Præstebæk	7	0	-	-	
		8	4	11	0	H.9-p.: nogle
		9	5	13	0	
32	Melsted Å	1	0	-	-	
		2	5	1020	0	
		3	5	557	300	
33	Bobbeå Bromme Å	1	0	?	?	5 bækørred i et høl
		2	0	46	49	
		3	0	48	36	
	Bobbeå	4	3	3	24	Skalle: 6
		5*	5	5	90	
		6	5	5	45	16
		7*	5	5	413	21
	Tilløb	8	2	?	?	120
		9	0	-	-	8 ½-års og 6 1½-års i et høl
	Sigtebæk	10	0	-	-	
34	Vasebæk	1	0	-	-	
		2	5	131	166	
		3	5	0	60	
35	Vårbæk		0 (tør)	-	-	
35a	Kløvbæk		0 (tør)	-	-	
36	Døndalså	1	0	0	0	
		2*	5	5	77	Ål: 1, Aborre: 4,
		3*	5	5	177	Gedde: 1
37	Mølleå Bæk	1	2	12	0	H.3-p.: mange
		2	5	5	22	Ål: 1
		3	5	5	0	Aborre: 1
38	Blåkilde Bæk		0	-	-	Gedde: 1
38a	Kås Bæk		0	-	-	

* Dobbeltbefiskning

nr.	Vandløbs- navn	st.	Ørredbiotop yngel 1-års	Antal ørred/100m ² ½-års	ældre	Andre fiskearter konstateret m.m.
39	Tejn Å	1	5	0	0	
		2	5	5	20	Aborre: 1, Skalle: 1
		3	5	3	5	Ål: 1
		4	5	31	5	Ål: 1
		5*	5	318	18	
	Muredam Bæk	6	5	-	-	Aborre: 1
40	Tejn Møllebæk	1	5	-	-	
		2	5	0	0	
		3	5	42	0	
41	Bakkebæk- Ålebæk	1	5	-	-	
		2	5	11	0	
41a	Storedalsbæk	1	0	-	-	
		2	0	-	-	
42	Kampeløkke Å	1	5	-	-	
		2	5	-	-	
		3	5	-	-	
		4	3	0	0	
		5	5	77	0	
		6	5	132	0	Skrubbe: 1

* Dobbeltbefiskning

Udsætningsanvisning.

Bestandsundersøgelsen, der dannede grundlag for udarbejdelse af udsætningsplanen af 1984, blev udført efter en regnfattig sommer, der resulterede i udtørring af en række mindre vandløb samt øvre dele af de større vandsystemer. I modsætning hertil var nedbørsmængderne forud for den omhandlede undersøgelse væsentlig gunstigere for ørredernes overlevelse på de tørketruede strækninger, hvilket muligvis giver et for optimistisk indtryk af bestandenenes generelle levevilkår.

Udsætningsplanen, der er udarbejdet på dette grundlag, vil derfor nok vise sig utilstrækkelig efter en sommer med længerevarende tørkeperioder, hvorunder de bestande, der er afskåret fra havørredreproduktion går til grunde og ikke kan retableres ad naturlig vej.

Såfremt en genbesætning af ørredtomme vandløbsstrækninger viser sig nødvendig, kan ekstraordinære udsætninger udføres efter samråd med DFH.

Med den foranomtalte undersøgelse som grundlag er det samlede årlige udsætningsbehov i de bornholmske ørredvande bedømt til 33 900 stk. yngel fordelt på 29 udsætningslokaliteter. Heri er inkluderet forsøgsudsætningerne i Byå og erstatningsudsætningerne i Skovsholm Bæk, hvis virkning og evt. videreførelse vil blive taget op til overvejelse efter kontrolbefiskning i 1989. Ligeledes vil som anført i det forudgående afsnit et evt. udsætningsbehov i den forureningsramte Grødby Å først kunne vurderes efter konstatering af resultaterne af havørredleg i vinteren 1988/89.

Udsætningsplanen omfatter et særskilt udsætingsskema, i hvilket er anført udsætningslokaliteter og -mængder, samt kortbilagene 8-13.

Det forudsættes at der ved yngeludsætninger anvendes fuldt svømmedygtig yngel, der har opbrugt blommesækken, og har været forfodret i mindst 3 uger. På de anviste udsætningspositioner bør yngelen udsættes på de mest lavvandede steder (helst under 10 cm

dybde), hvor strømmen er frisk, og der er skjulmuligheder i form af sten og/eller vegetation. Det er en forudsætning for et godt resultat at yngelen spredes videst muligt omkring udsætningsstedet.

På grund af de ændringer der sker i vandløbene med hensyn til forureningstilstand, ændret vedligeholdelse, etablering af fauna-passage m.m. bør resultaterne af udsætningsplanens virkning kontrolleres af DFH efter en 5-års periode.

Charlottenlund, d. 7.3.1989.

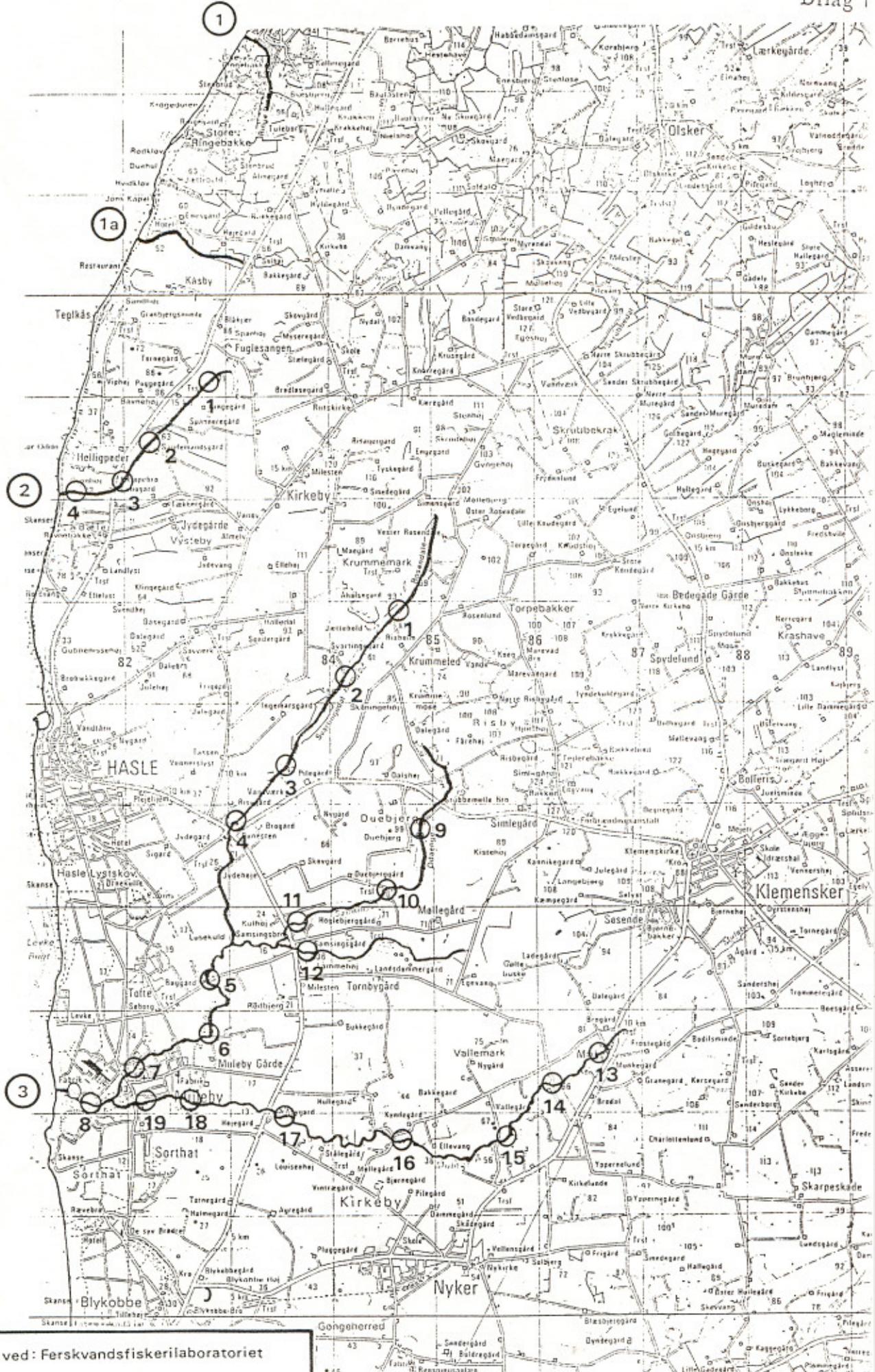
Ole Christensen

Udsætningsskema

Vandløbs- nr.	navn	Udsætnings- nr. lokalitet	Antal stk. yngel
2	Kæmpeå	1 Spannergård 2 Sandemandgård 3 Vej Hasle-Allinge	500 800 800
5	Byå*	4 Vej Rønne-Svaneke (Snurrebakke) 5 Smallesund 6 Byledsgade	1000 1000 1000
9	Lilleå	7 Vej 400 m N. f. Sosegård 8 Sosegård	500 600
20	Skovsholm Bæk**	9 Markvej til Skovsholm	1400
22	Vaseå	10 Vej Østermarie-Svaneke (Vasebro) 11 Vej Gudhjem-Svaneke opstrøms	1800 2000
25	Sølyst Bæk	12 Buskebro nedstrøms 13 Vej Gudhjem-Svaneke	1200 1200
28	Kelse Å	14 Vej Østerlars-Østermarie nedstrøms 15 Hullegård nedstr. til Skovly	1000 1800
31	Kobbeå Præstebæk	16 Østerlars Kirke nedstrøms 17 Hullegård nedstrøms	1000 1000
37	Mølleå Bæk	18 Vej Olsker-Rø nedstrøms 19 Gl. Jernbanebro 20 Vej Allinge-Gudhjem	200 600 1000
39	Tejn Å Muredam Bæk	21 Vej Fåregård-Lille Myregård 22 Vej Olsker-Rø 23 Bækkeløp opstrøms til Gl. jernbane 24 Vej Fåregård-Lille Myregård opstrøms	1100 3200 2400 500
40	Tejn Møllebæk	25 "I Bækken" til Tejn	2000
41	Bakkebæk - Ålebæk	26 Gl. jernbanedæmning	2000
42	Kampeløkke Å	27 Nedstrøms vandværk ved vej Hasle- Allinge 28 Åmindet 29 Pilebro	1000 800 500
<u>Ialt</u>			<u>33900</u>

* Forsøgsudsætning

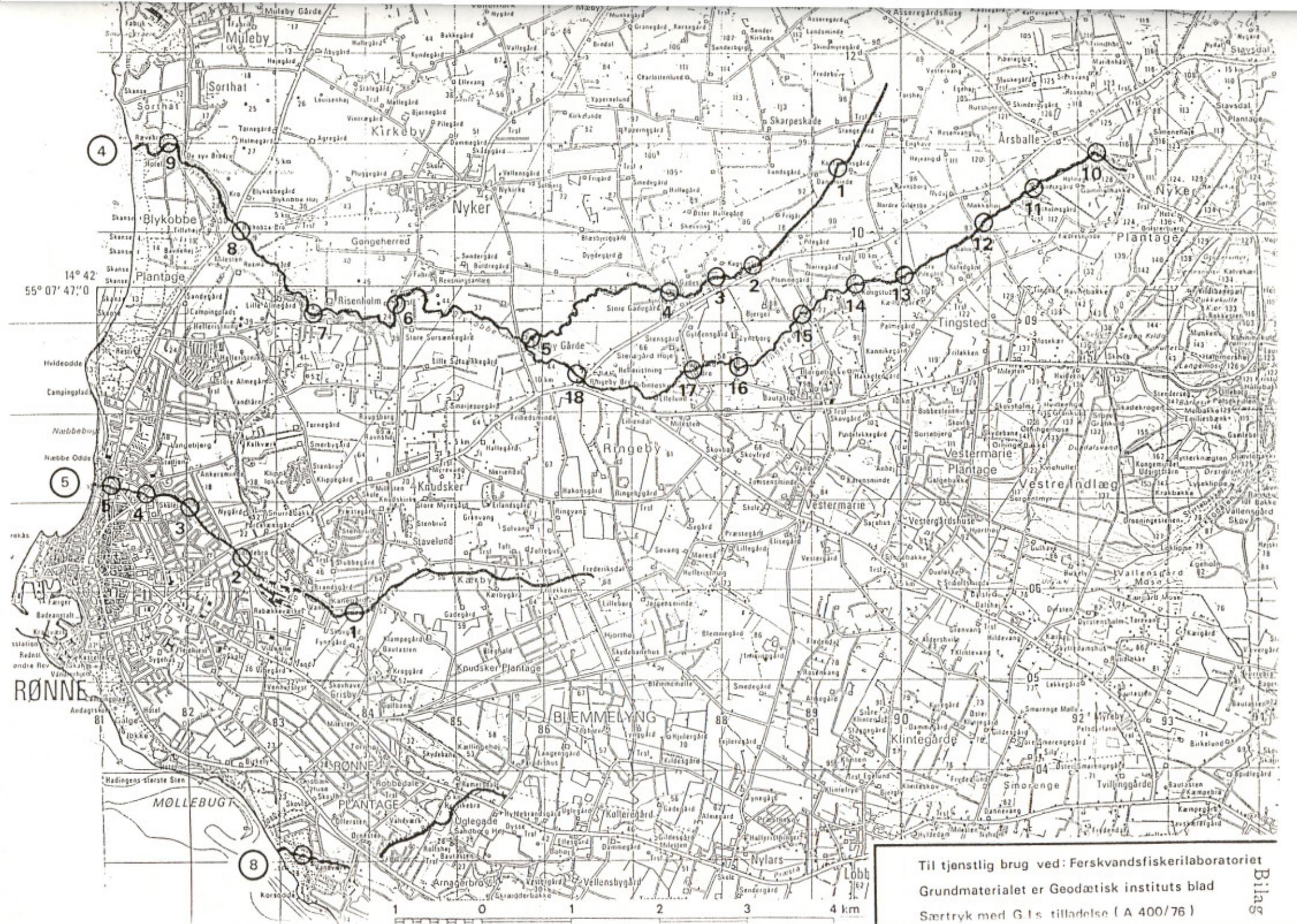
** Erstatningsudsætning

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

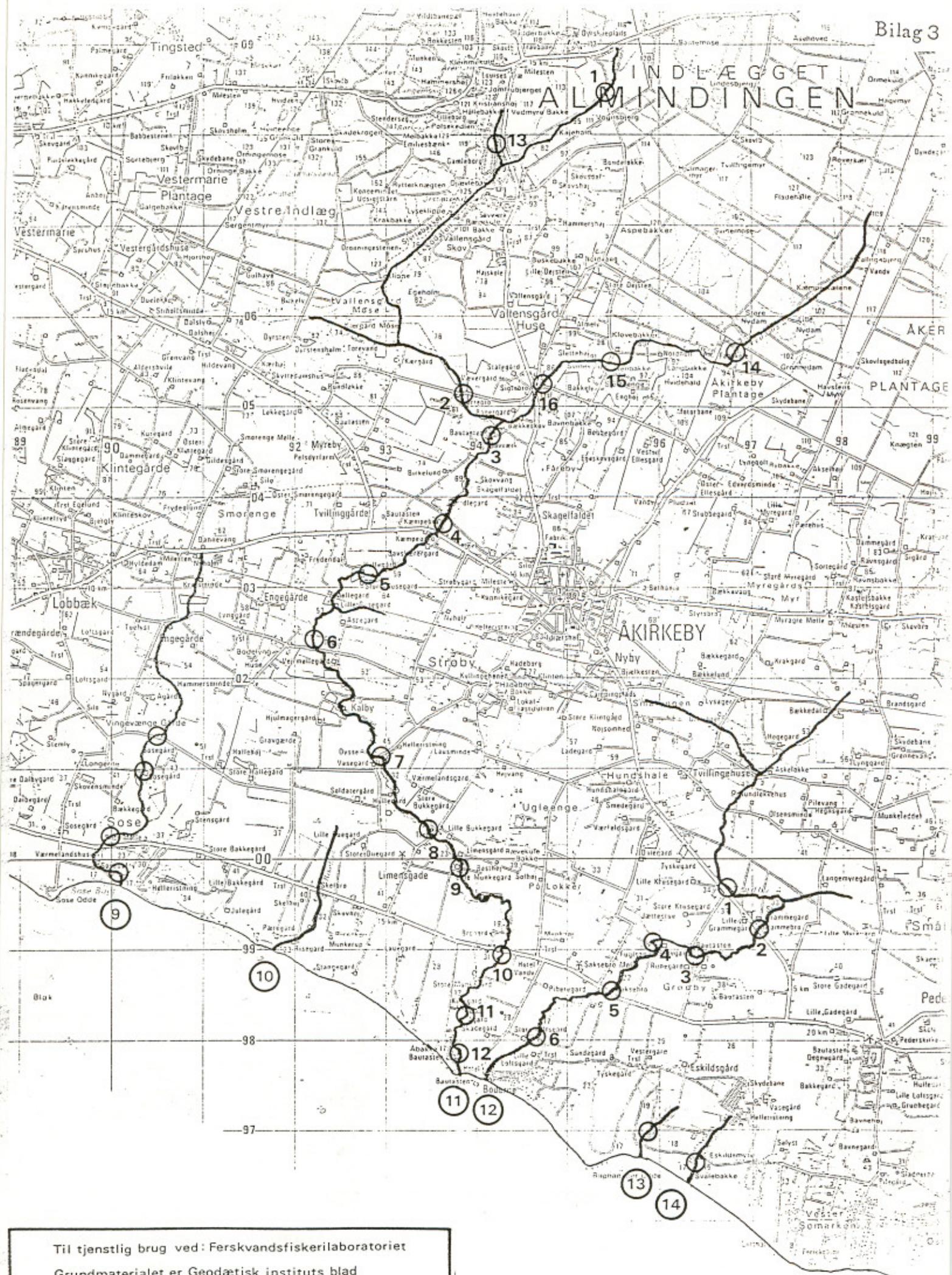

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

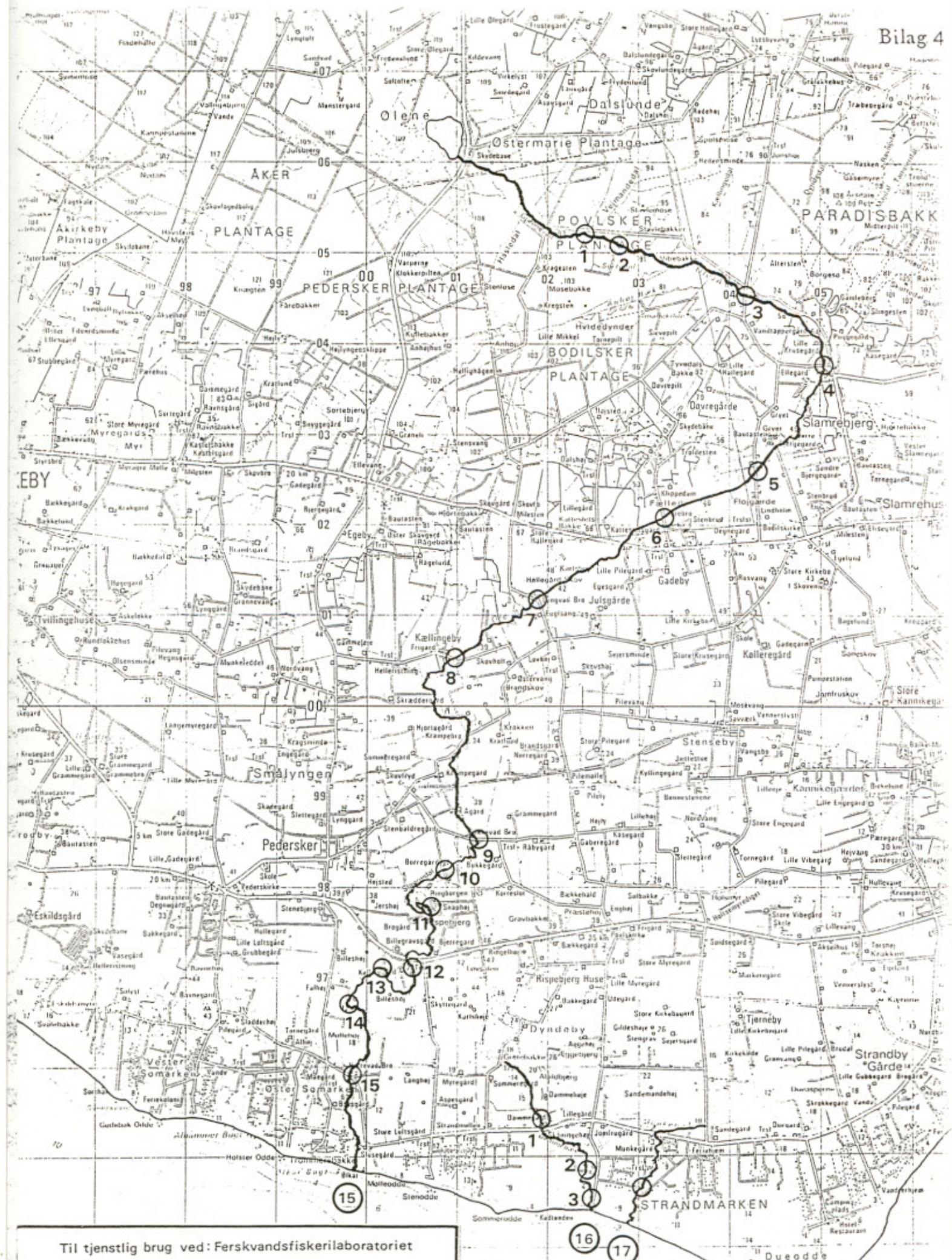
Bilag

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

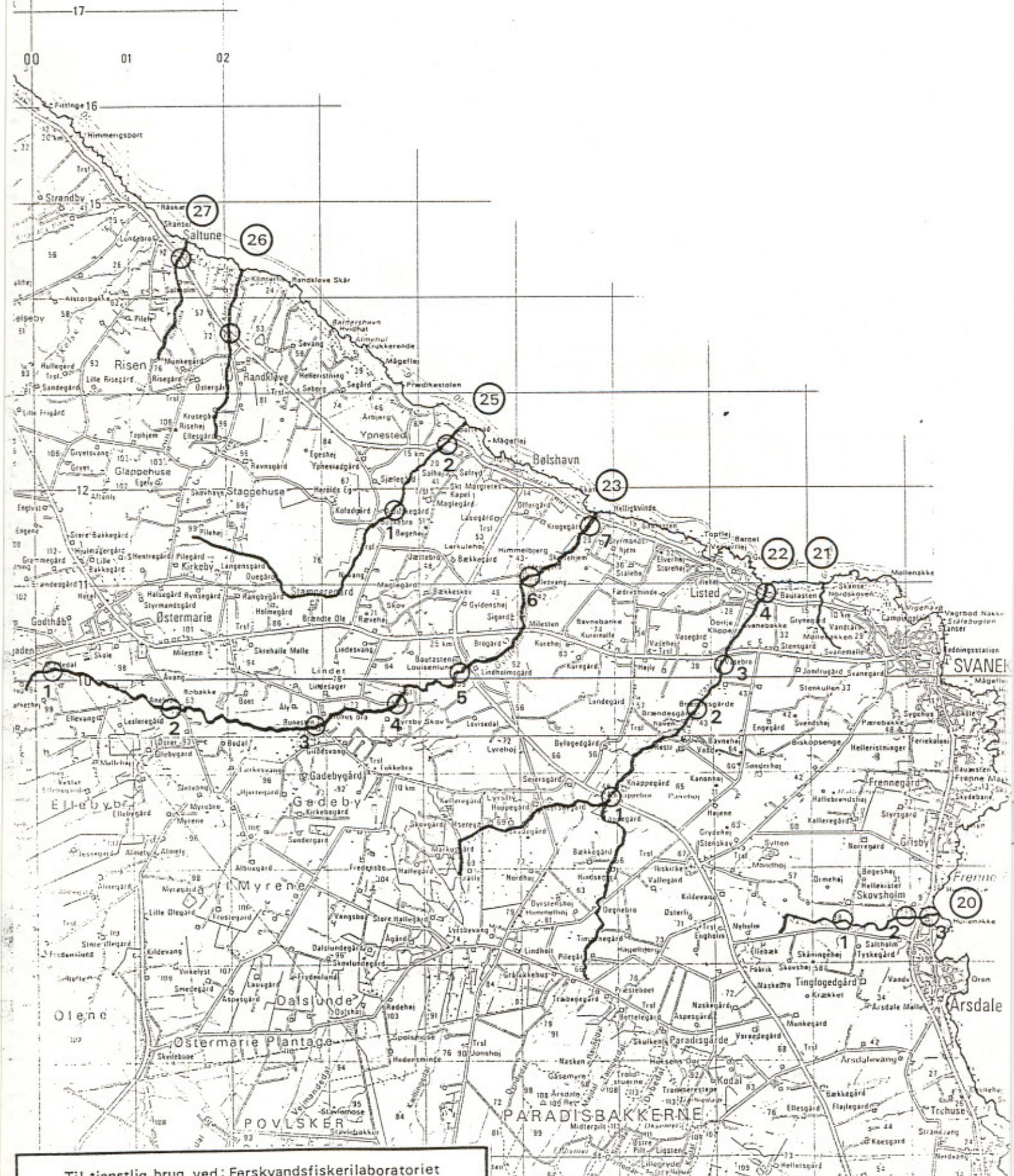
Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

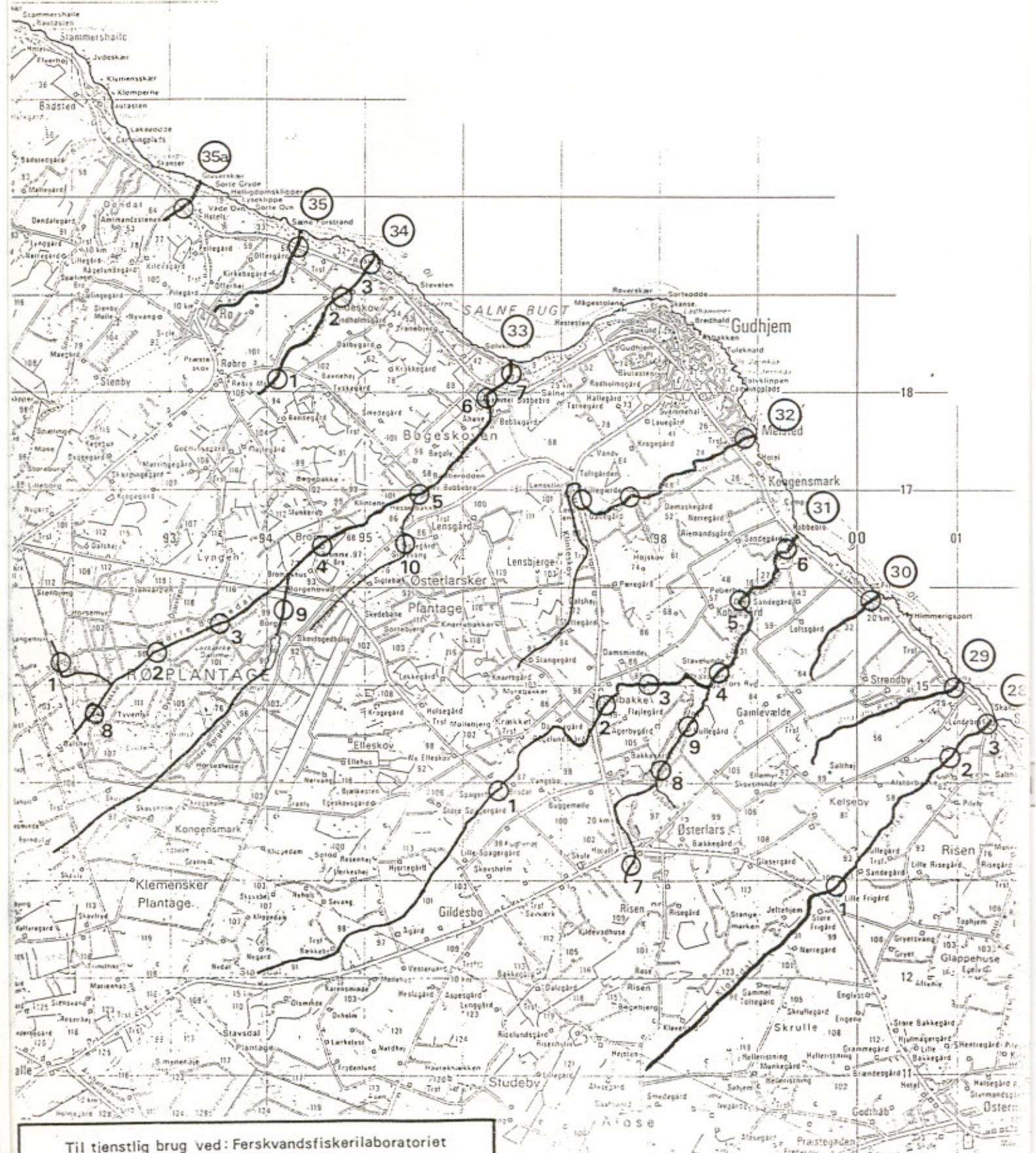
Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

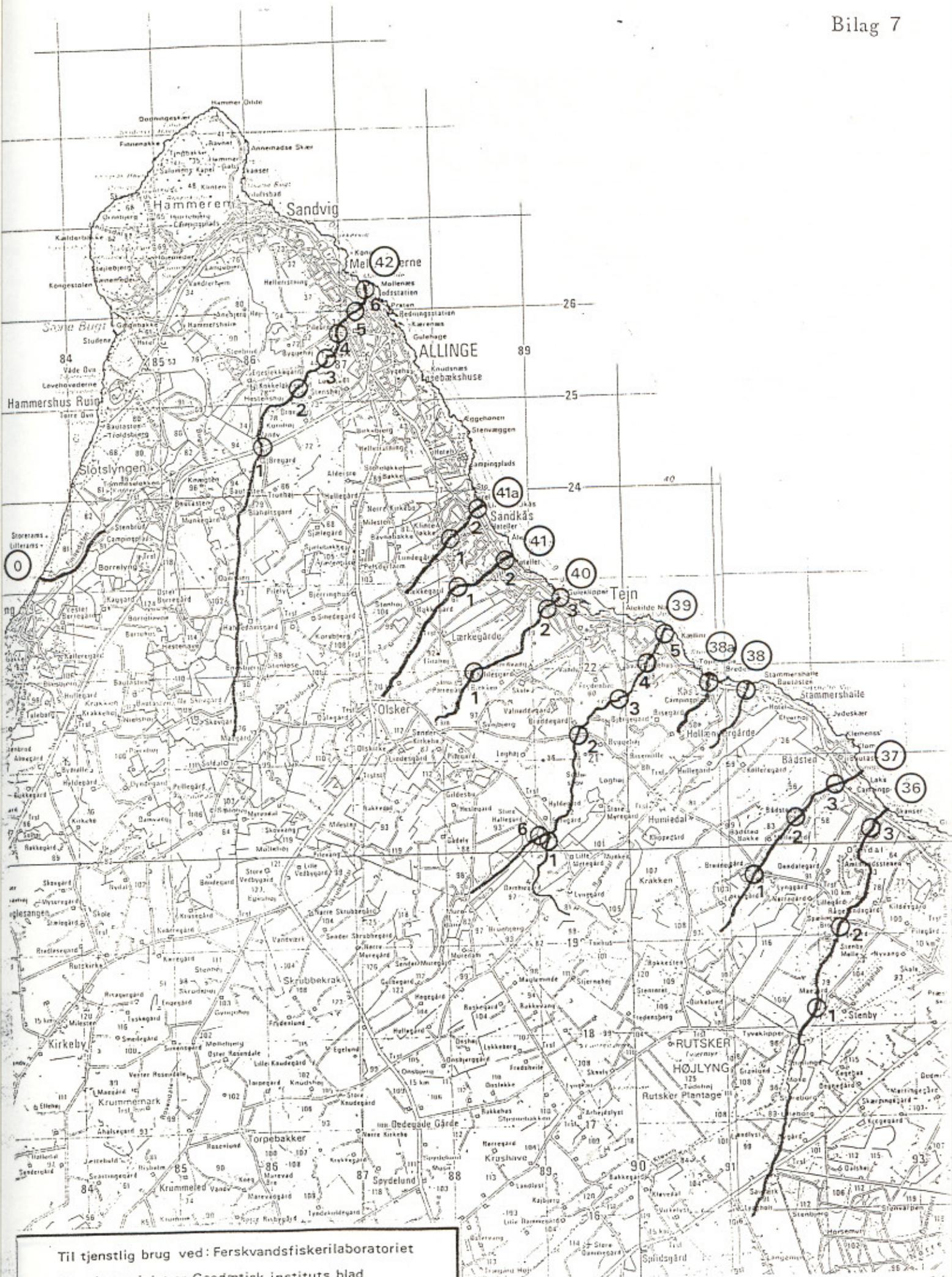
Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

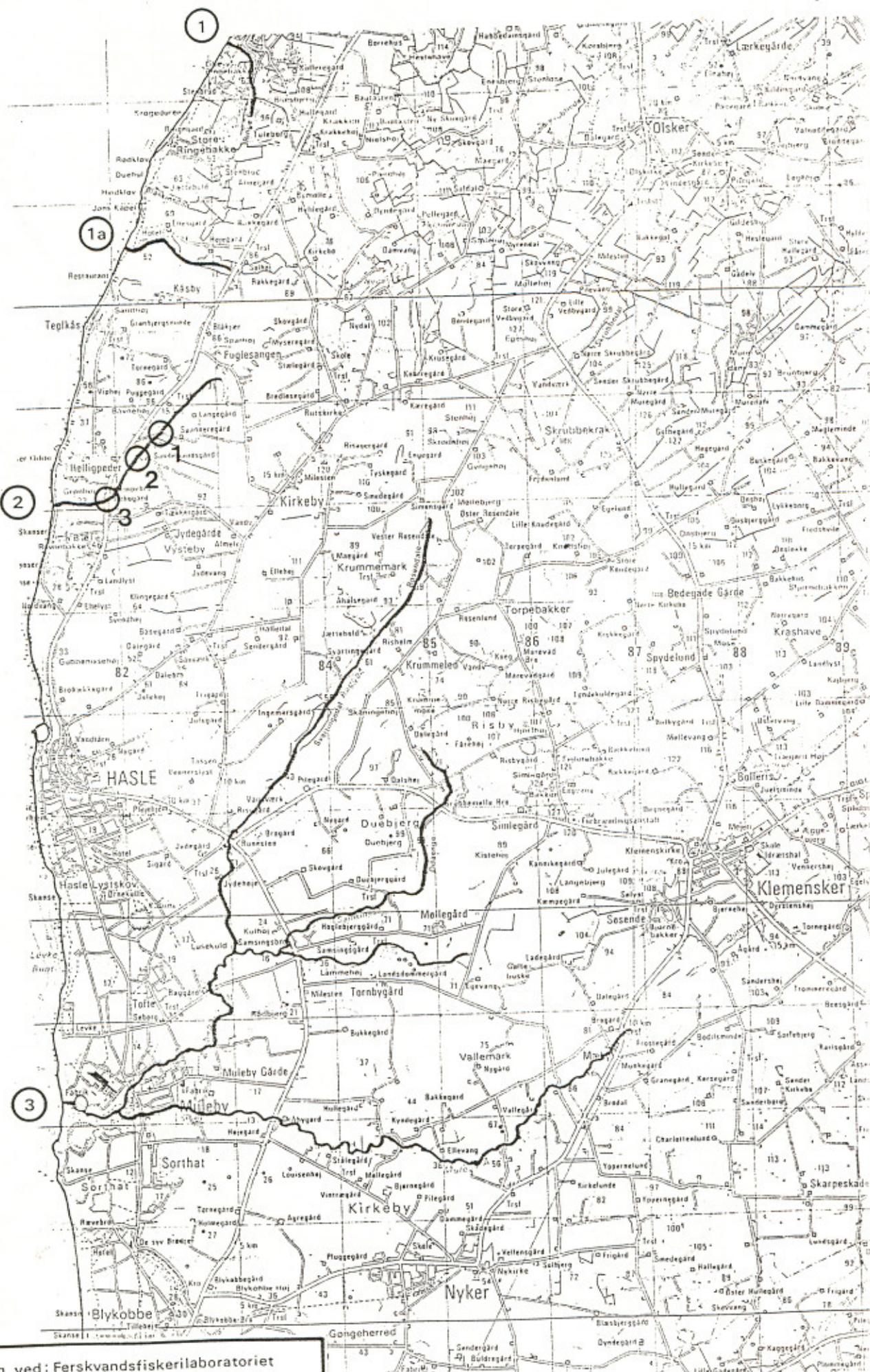
Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

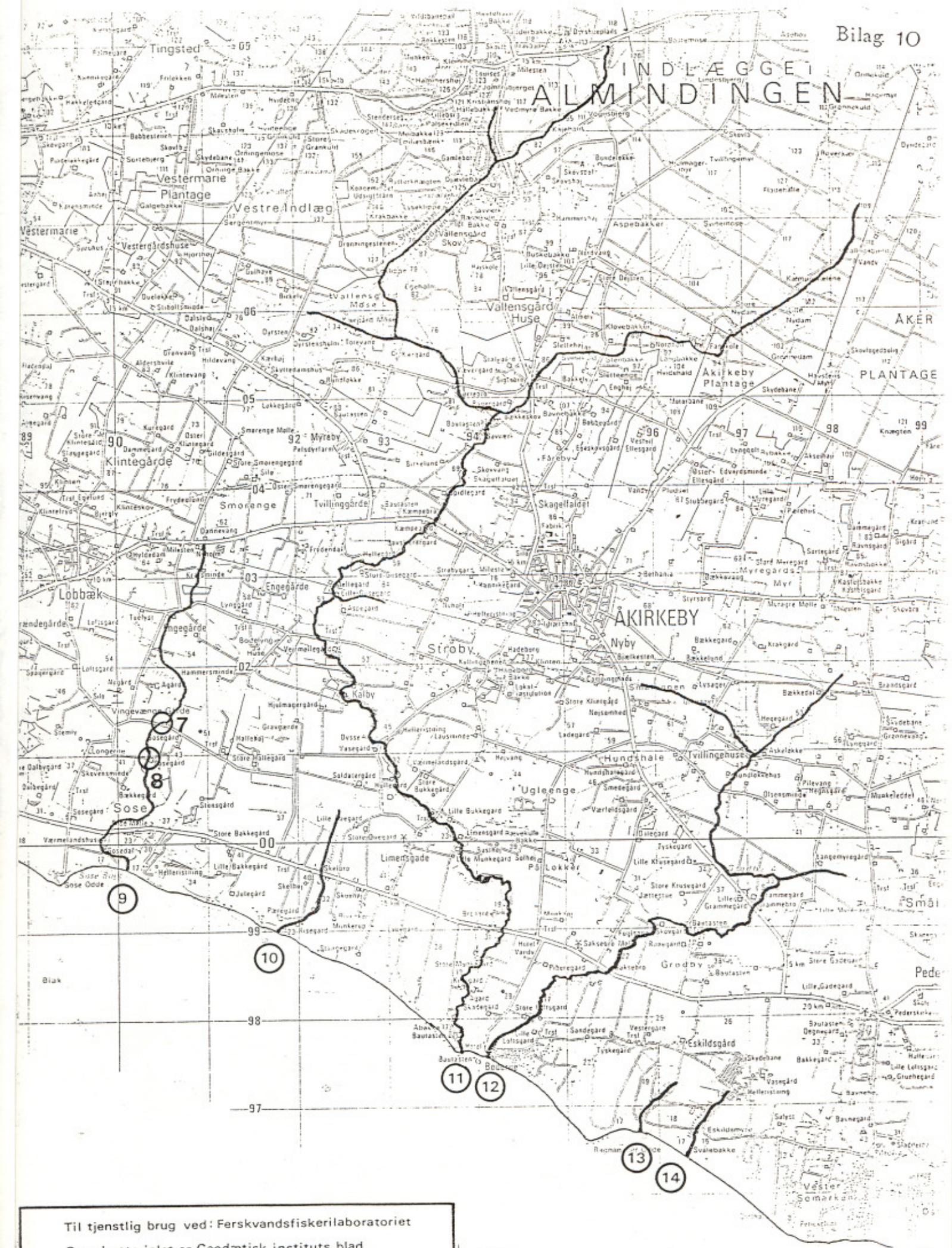
Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

Symmetry model G1 is tillitrile (A 400/76)

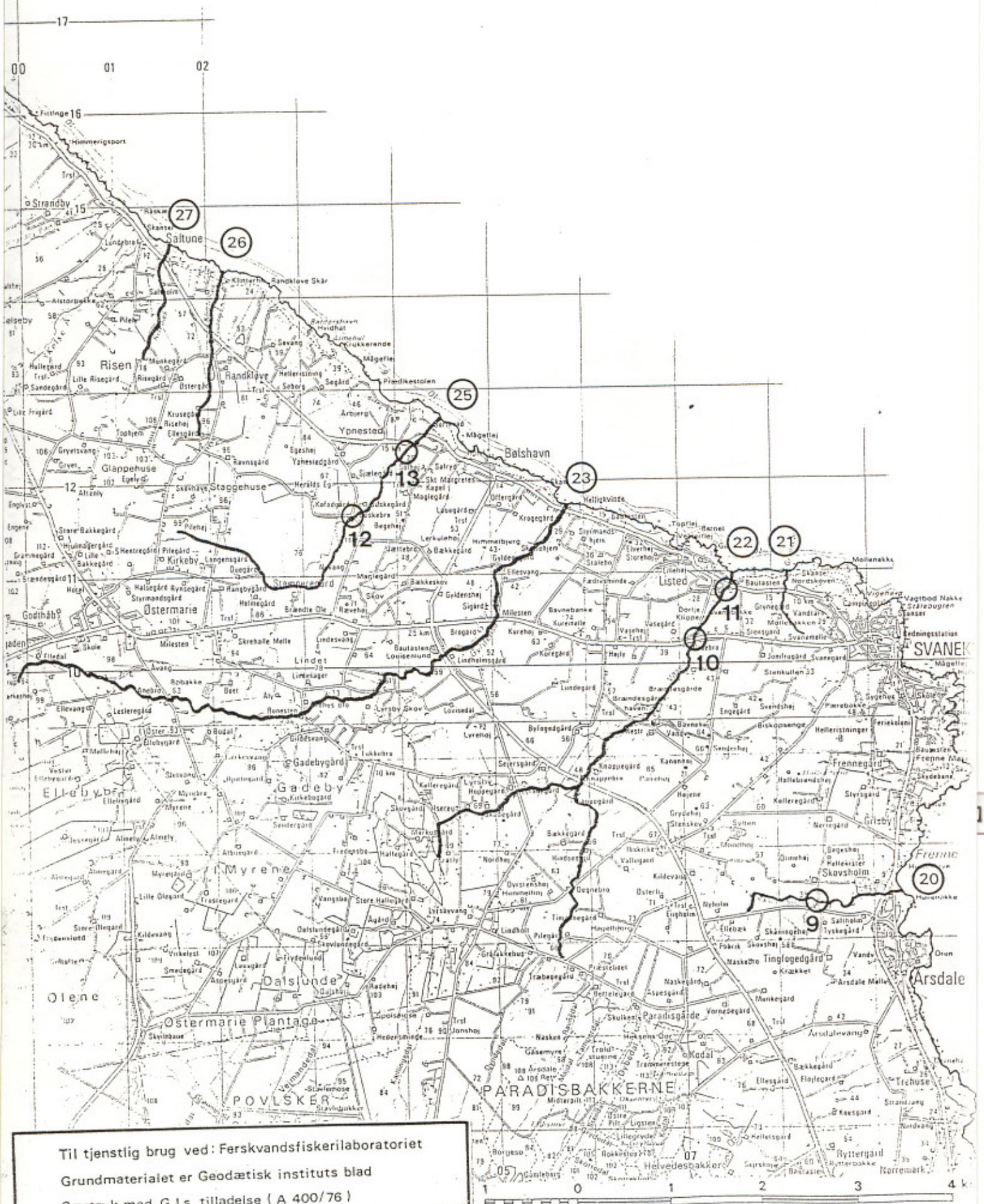

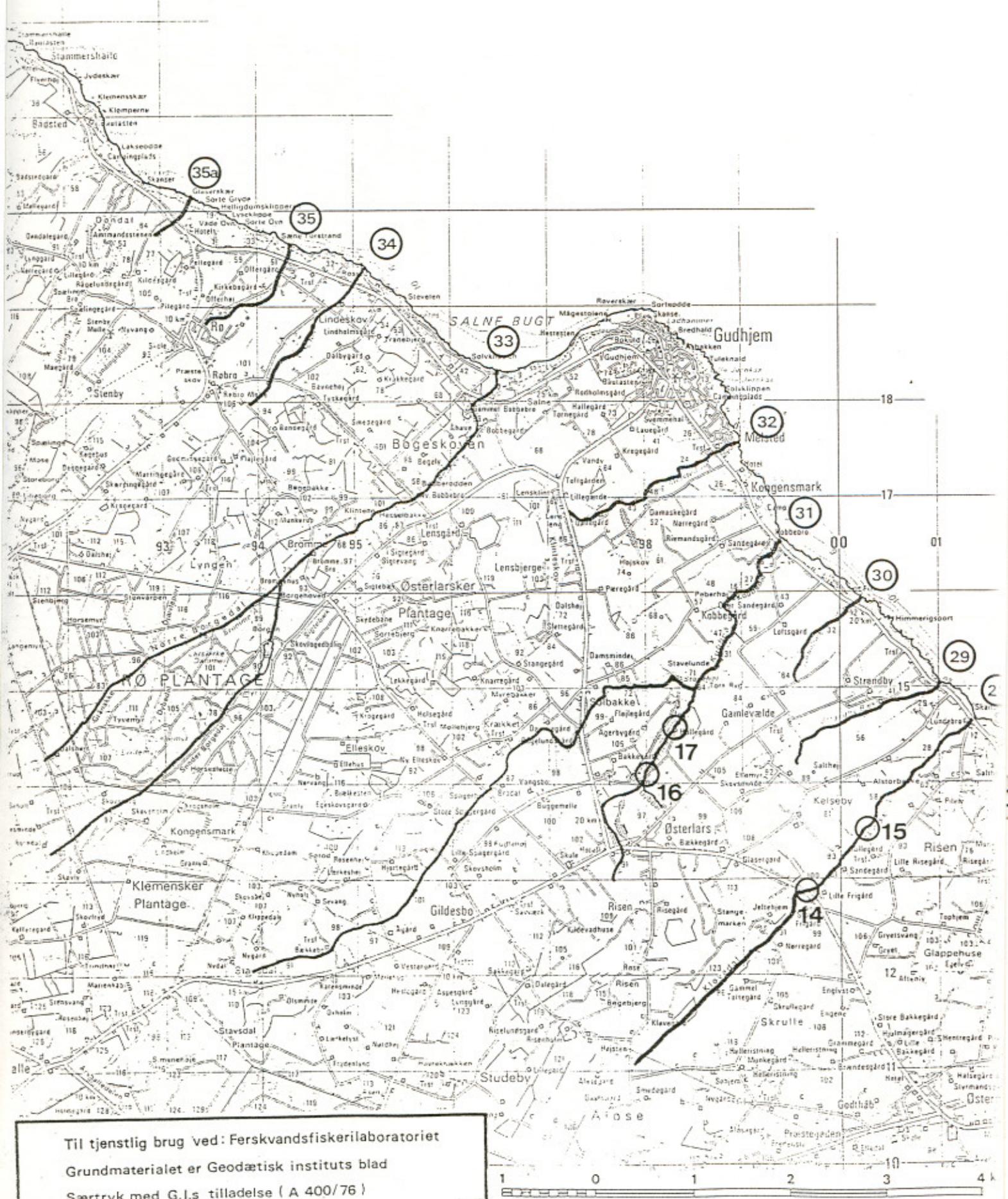

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk institutts blad

Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

Til tjenstlig brug ved: Ferskvandsfiskerilaboratoriet

Grundmaterialet er Geodætisk instituts blad

Særtryk med G.I.s tilladelse (A 400/76)

